

חגית שחל והדימוי הנשי¹

חגית שחל מציגה עכשיו בגלריה **משרד** את התערוכה "גרייס קלי מרחוב אוליפנט"² והשבוע גם מעלה קיר **אמן במקום לאמנות**, שם היא מציגה הדפסים נוספים שלא נכללו בתערוכה "גרייס קלי". כמו ברוב יצירתה, שחל עוסקת בתערוכות אלו בנושא הדיוקן, כולל הדיוקן העצמי, אך במיוחד בדמות הנשית. אמנם שחל הוכיחה בעבר שהיא יוצרת מיומנת בחומרי עבודה מגוונים: צבעי שמן, פסטל, מים, צבעים תעשייתיים, אך זה שלוש שנים שאינה מציירת בצבע. לאחר שהחלה לעסוק באמצעי רישום שונים ובטכניקות שונות של תחריט והדפס גילתה כי טכניקות אלו מרתקות אותה, או כדבריה - "שואבות" אותה, ולכן בתערוכות האחרונות, כולל הנוכחית, היא מציגה בעיקר הדפסים. שחל היא אמנית הדפס מעולה ורשמת רגישה ומיומנת.

"גרייס קלי" הנה תערוכה קאמרית ואינטימית, גם מבחינת כמות העבודות וגודלן וגם מבחינת הנושא. התערוכה מחולקת לארבעה סדרות של הדפסים שנוגעים בדמויות ובדימויים הקשורים לילדותה של האמנית: "המורה אביגיל"; "להיות הבת של..."; "דיוקן אבי" ו"מאהבים נמוגים". ההדפסים עשויים בטכניקות של תחריט יבש, מונוטיפ, מונופרינט, אקוטינט סבון ותצריבים, בגוונים של שחורים, אפורים ולבנים, חלקם עם טקסטורות שונות ברקע. בין לבין נכנסים גם הדפסים, ולעתים אקוורלים, של בגדים ואביזרים נשיים. הדפסים אלה משלימים את נושא הדמות הנשית של התערוכה. וכאן ברצוני להחמיא גם לאוצרת אירית לויך שעשתה, לדעתי, עבודה טובה ומדויקת, מבלי להבליט את עצמה יותר מדי, ונתנה ליצירות לדבר. גם דבריה בקטלוג הם דברי טעם ועוזרים להבנת התערוכה.

שתיים מהסדרות בתערוכה מוקדשות לדיוקן הגברי. אחת מהן, "מאהבים נמוגים", נולדה בהשראת ספרה של מרגרט אטווד, **עין החתול**: "מאהבים ישנים הולכים בדרכם של תצלומים ישנים, דוהים בהדרגה, כמו באגן חומצה..."³ ההדפסים של שחל (אקוטינט סבון ותחריט יבש על נייר משי מקומט) דווקא מבטאים את חוסר ההשלמה עם מחיקת הזיכרון, והיא מנסה להעלות את הדמויות מחדש כשהיא צורבת את הקו ומדגישה אותו בעזרת החומצה בתצריב, אותה חומצה שאצל אטווד דווקא ממוססת את הזיכרון.

חגית שחל, **אהבים נמוגים**, 2013, אקוטינט סבון ותחריט יבש על נייר משי, X20 ס"מ, 15, מהדורה 1

סידרה גברית נוספת היא "דיוקן אבי" - הדיוקנאות של אביה האהוב משה, שמת כששחל הייתה בת 13. סדרת הדפסי המונופרינט מבוססת על תצלום ששחל עצמה צילמה אותו שנה קודם למותו והיא מעבדת את הדמות באופנים שונים ובוחנת היבטים שונים שלו ושל יחסה אליו, דרך מספר סגנונות, החל ממינימליזם וכלה באקספרסיוניזם. כל עבודה, לדבריה, היא חוליה בשרשרת ונשענת על החוליה הקודמת

וביחד הן יוצרות שרשרת של דיוקנאות שמבטאות את השלם. אין ספק שדיוקן האב הוא בין ההדפסים המרגשים ביותר בתערוכה.

חגית שחל, דיוקן אבי, 2014, מונופרינט, 40X30 ס"מ, מהדורה 1

"להיות הבת של..." היא סידרה נשית של דמויות שונות שהיוו עבור שחל "אימהות רוחניות" ומקור השראה, כל אחת מהן חלוצה בדרכה: קוקו שאנל, המלכה פאביולה, סימון דה בובאר, פרידה קאלו, אנני לייבוויץ. אלה דמויות שהכירה בילדותה מצפיה בקולנוע ובמגזינים. כל דמות מופיעה שבשני הדפסים בתחריט יבש, כשלכל הדפס יש רקע שונה של טפטים בעלי טקסטורות שונות וטיפול שונה בטכניקה; האחד רקע שקט יותר והשני "רקע פראי", כדבריה. הרקעים נוצרו בעזרת לוחות בית דפוס מוכנים להדפסה (שעליהם אמולסיה ששחל לא זיהתה) שמצאה בפסולת. אך כשהשתמשה בלוחות גילתה שלאחר השימוש הדגמים נעלמו, כי האמולסיה נמסה במים ולכן יש רק הדפס אחד מכל לוח. כאשר הבינה שהמים ממיסים את הדוגמאות השתמשה בעובדה זו והתיזה מים על חלק מהלוחות שנותרו ובכך יצרה דגמים נוספים של רקע "נוזלי" ומופשט יותר.

חגית שחל, להיות הבת של עצמי, 2014, תחריט יבש, 20X40 ס"מ, מהדורה 1

חגית שחל, להיות הבת של פרידה, 2014, תחריט יבש, 20X40 ס"מ, מהדורה 1

לתוך הסדרה שחל "מגניבה" את עצמה בתחריט "להיות הבת של עצמי", אלא שמול הנשים הגאות והייצוגיות דמותה של שחל שפופה ומכונסת לתוך עצמה, פניה וחזה מוסתרים על ידי שיער ראשה, ורק עין אחת מציצה, אך היא אינה פקוחה אלא מושפלת מטה. ניתן לומר שאם הדמויות השונות של "האימהות הרוחניות" מייצגות את מה ששחל הייתה רוצה להיות, מעין "אני עליון" שאליו היא שואפת, הרי שדיוקנה שלה מופיע כפי שראתה את עצמה אז בנעוריה. שחל מרבה לצייר ולרשום דיוקנאות עצמיים ומציגה את עצמה כפרסונות שונות, דבר שעליו ארחיב בהמשך.

בסדרת התצריבים שהפכו לספר אמון, "המורה אביגיל", שחל משחזרת זיכרונות ילדות, את דמות המחנכת מכיתה ג' בבית הספר אוליפנט בתל אביב, מין גרייס קלי, שאותה היא העריצה בגלל אישיותה והופעתה המהודרת, על המלתחה העשירה והאביזרים שנלוו אליה. כמי שגדלה בבית שדגל בצניעות וראה בכל אלה סממנים בורגניים, שחל הייתה מחכה כל בוקר לראות מה תלבש המורה היום. גם אמה של חגית הייתה מורה, ובאותו בית ספר, עובדה שמחדדת עוד יותר את הניגוד בין דמותה של המורה אביגיל, לבין

דמות אמה, שהייתה שונה לחלוטין מהמורה אביגיל ומכל יתר "האימהות הרוחניות" של שחל. האם זו הסיבה מדוע אמה לא נמצאת בין הדמויות שמשפיעות עליה מילדותה? ענין זה מעורר סימני שאלה. שחל טוענת שהדיוקן החשוב ביותר שעשתה בחייה הוא דיוקן אמה,⁴ ובכל זאת הוא לא נמצא בתערוכה, כי אולי אינו שייך לאותן דמויות שהיו עברה מקור לחיקוי.

חגית שחל, המורה אביגיל, 2013, ספר אמן המכיל טקסטים ו-15 תצריבים, מודפס וכרוך בידי האמנים, 20X16 ס"מ (ספר סגור) מהדורה 3.

יש לציין ששחל החלה לרשום אביזרי לבוש עוד לפני שיצרה את הסדרה, אך לא הייתה מודעת כלל לסיבה ולא זכרה את המורה אביגיל. אך בתערוכה **נוטבוק** של גיא מורג צפליבק, שהוצגה ב-1913 בבית העיר תל-אביב, האוצר ערך ניסוי אמנותי במסגרת פרויקט **פושטית**. הוא מצא בביתו מחברות חומות "פושטיות", כאלו ששימשו את רובנו בימי בית הספר היסודי ללימודי חשבון, ושחל אותן אל מגוון אמנים מהארץ ומחו"ל, בין היתר לחגית שחל, וביקש מהם לרשום בתוכן.⁵ תוך כדי הרישום בתוך המחברת שחל נזכרה בבית הספר ואז עלתה בפניה דמותה של המורה אביגיל והיא הבינה שהיא מציירת אותה שנים, וכל המלבשים והאביזרים שציירה התחברו לדמות. לאחר מכן המשיכה לצייר עוד פריטים שקשורים לדמות וכתוצאה מכך נוצר ספר אמן של המורה אביגיל.

שחל לא זכרה את שם משפחתה של אביגיל, אך לאחר חיפוש רבים גילתה שהייתה זו אביגיל גזית (גאלה) הפלמחניקית, אשתו של אלוף שלמה גזית שהיה ראש אמן. בין היתר הסתבר לה שהאוצר גיל הרמט הוא חבר של נכדתה של אביגיל, והוא הראה לנכדה את ספר האמן,⁶ שמצא חן בעיניה ואח"כ בעיני כל המשפחה ובסופו של דבר נוצר הקשר עם שחל. לפני כשלושה חודשים שחל ביקרה את אביגיל ושלמה גזית בבית אבות בכפר סבא, אבל רק לאחר שסיימה את העבודה על ספר האמן, כדי שהמפגש לא יפריע ויתערב בתהליך היצירה. בנה של המורה אביגיל נכח בפתיחה של התערוכה.

כמו תמיד, גם בסדרה "המורה אביגיל" הדמות הנשית מקבלת תשומת לב מיוחדת, כששחל בוחנת אותה דרך היבטים שונים, החל מהדמות עצמה ותנוחותיה השונות, דרך מלבושיה, וכלה באביזרים נשיים, כגון "שמלה מתנפנפת עם תחתיות שלוש שכבות" (הכוונה לתחתוניות שנלבשו תחת החצאית או השמלה כדי להתפיח אותה והיו אז משאת נפשה של כל נערה מתבגרת, וכל תנועת חצאית הייתה חושפת את השכבות השקופות של התחתונית), חצאיות צרות עם שסע מאחור, סרטים וקישוטים שונים, נעלי עקב - בדרך כלל נעלי סטילטו ועוד. לדבריה, "פריטי הלבוש שאני מציירת אינם שלי: השמלות הן אלה שבהן חשקתי פעם, הנעלים הן אלה שלא נעלתי. הם בגדר דיוקן עצמי, פרידה מפנטזיה, מהדברים שעליהם ויתרתי, או שכבר לא אגיע אליהם".⁷

חגית שחל, נעליים, 2012, אקוורל
על נייר, 15X34 ס"מ.

חגית שחל, לא-השמלה-שלי, 2012,
אקוויטנטת שעווה רכה וקשה,
מהדורה 3

לתוך הסדרה של המורה אביגיל "מגניבה" שחל עוד דיוקן עצמי שלה, אלא שהפעם זהו דיוקן עכשווי גלוי וחשוף. מרבים לדבר על שחל כציירת דיוקנאות ואכן יש לזכור את עבודתה כמאיירת הן עבור רשת הטלוויזיה ABC News בשנים 1989-1991, ואיוריה מבתי המשפט עבור ערוץ 2 בטלוויזיה הישראלית בשנים 1991-1996. בשנת 1992-2000 עבדה כמאיירת עבור העיתון **ידיעות אחרונות** ובמסגרת זו איירה את עמודי השער של המוסף לשבת ודיוקנאות שונים כגון דן בן-אמוץ, חנוך לוין, אריה דרעי, אהוד ברק, דוד לוי, בנימין נתניהו, אביגדור ליברמן, חיים רמון לצד דמויותיהם של פוליטיקאים מהזירה עולמית כמו ביל קלינטון, נאסראללה, מילושוביץ', המלך חוסיין ועוד. לכן רוב הטקסטים שעוסקים בה דנים בדיוקנאות שלה. אך לדעתי בשנים האחרונות הנושא המעניין את שחל במיוחד היא דווקא הדמות הנשית, על היבטיה השונים. הדבר בא לידי ביטוי הן בתערוכה "גרייס קלי" והן בקיר **אמן במקום לאמנות**, שבו חגית מציגה עתה הדפסים נוספים, הפעם כולם של הדמות הנשית המוצגת כדמות מינית פתיינית. אגב, אינני רואה בכך סתירה, כי הדמויות הנשיות ששחל מציירת או רושמת מהוות מעין דיוקן פסיכולוגי שלה, גם אם אינן מתארות באופן מימטי של פניה. הדמויות הנשיות, כאמור, הן חלק מהפרסונות שלהן שחל מתחפשת, בין אם זו גרייס קלי או בין אם זו אישה פתיינית.

חגית שחל, Double Trouble, 2011, גלריה "אפרטארט"

הדמות הנשית והקסם שמהלך עליה הלבוש הנשי באו לידי ביטוי גם בתערוכה קודמת של שחל, Double Trouble – סידרת חיתוכי לינוליאום שהוצגה ב-1911 בגלריה "אפרטארט" (שנסגרה). שחל הציגה שם נשים בתנוחות שונות שכולן מבוססות על תנוחות "נשיות" פתייניות בעלות מסורת ארוכה בעולם הדימויים המערבי, דימויים שקיבלו ייצוג באמנות היפה ועברו אח"כ לעולם המידיה. אבל רוב הדימויים הזכירו קטלוגים של אביזרי מין או צילומים פורנוגרפיים, כשהנשים לבושות בפרטי לבוש מיני ופתייני, כדוגמת נעלי סטילטו, מגפי עור, מחוכים, גרבי רשת וחלקי לבוש המזכירים אביזרי מין סאדו-מאזו. גם את המקור לשם התערוכה, Double Trouble, מצאה שחל באינטרנט, בקטלוג של אביזרי מין.

פרטי הלבוש אינם רק מפתים, אלא יוצרים תחושה של אלימות, לא רק כלפי הגבר אלא גם כלפי האישה, כי הבגדים והאביזרים לוחצים וכובלים אותה, מגבילים את תנועתה, ובוודאי מכאיבים לה. האלימות מתבטאת גם בטכניקה עצמה של חיתוך הלינוליאום, שדורשת חיתוך חד והפעלת כוח של האמנית, שגם נחתכה בתהליך העבודה.

נעלי הסטילטו הם פריטים שמרבים להופיע ביצירתה של שחל גם בתערוכות הנוכחיות וגם בתערוכות קודמות. הנעליים נקראות כך על שם פיגיון הסטילטו (ששמו נגזר מהמילה סטילוס שפירושה "סיכה") - נשק בעל קצה דק וחד שמאפשר חדירה עמוקה (שימו לב לקונוטציה המינית). הסטילטו הומצא בשנת 1954 על ידי המעצב הצרפתי רוג'ר ויווייה, שעיצב את הנעל עבור בית האופנה "דיוור". מטרתו הייתה להפנות את תשומת הלב כלפי הקרסוליים וכפות הרגליים ולשוות להם קו מקומר ומושך, וכן להאריך את הצללית של הרגליים ולהפוך אותן לארוכות יותר. ככל שהעקב גבוה יותר כך משתנה היציבה והגוף מבליט את החזה והאגן – שני אזורים מיניים וארוגניים. ידוע שעל פי התפיסה הפרוידיאנית פטיש הנעליים הנו פטיש גברי מיני הנפוץ ביותר. על פי גוגל, במחקר שנערך באוניברסיטת בולוניה נמצא שמשיכה לעקבים גבוהים הוא הפטיש הפופולרי ביותר באוכלוסייה; מבין הנסקרים, גברים ונשים, שנשאלו על העדפה לפרטי לבוש כ-64 אחוז דיווחו על אסוציאציות מיניות בהקשר של עקבים גבוהים. ב-2014 התפרסם בכתב העת *Archive of Sexual Behaviour* מחקר שמצא כי האטרקטיביות של נשים בעיני גברים עולה ככל שעולה גובה העקב.⁸

נעל הסטילטו מהווה ציוד הכרחי לכל אישה פתיינית שמשלבת בדמותה את המשיכה המינית של הפאם פאטאל ואת הסאדיזם-מזוכיזם והפחד מסירוס שכרוכים אף הם בדמותה. עד כמה מהוות נעלים פריט חשוב ובעל משמעויות מרובדות ניתן לראות בספר עב-הכרס שיצא לאחרונה **מחשבות על נעליים**, בהוצאת רסלינג ובצלאל.⁹ אך כפי שנראה מהסקרים שציטטתי מגוגל, נעלי הסטילטו אינן רק פטיש גברי אלא גם נשי. אולי אין להן את המשמעויות המיניות הפרוידיאניות שיש לפטיש הגברי (למרות שניתן לראות את עקב הסטילטו כצורה פאלית "חודרת"), אך התמכרותן של נשים לנעלים היא מוכרת וידועה, למשל – ההתמכרות של אימלדה מרקוס או של קרי ברדשאו מ"סקס והעיר הגדולה", סידרה שבה הנעליים הן בעצם הגיבורות הראשיות. נשים שנועלות נעלי עקב מעין אלה טוענות שהן מעניקות להן תחושת כוח ועליונות (ולו רק עליונות פיזית בגלל שהן מגביהות אותן, לעתים מעל לגברים). מעניין שבסדרה על המורה אביגיל, בהדפס שבו היא מתוארת כלובשת חצאית צרה עם שסע מאחור, גם היא נועלת נעלי סטילטו עם עקבים גבוהים ביותר. רמז מיני מאד שלא מתאים בדיוק לדמות של מורה.

שחל מאד מתעניינת בהיבטים פסיכולוגים של הדמויות שהיא מציירת. בדברים שכתבה על התערוכה Double Trouble ושנכונים, לדעתי, גם ביחס לכל התערוכות שלה, שחל התייחסה לספרו של גופמן, **הצגת האני בחיי היומיום**,¹⁰ שאותו קראה בדיעבד. גופמן מדבר על האדם החברתי כשחקן הלובר זהות - זאת אומרת מתחפש ומגלם תפקיד. מכאן שניתן לדבר על התנהגותנו ולבושנו כתחפושת, כסוג של פרפורמס - מופע. רעיון ההתחפושת מופיע כבר אצל יונג, הרואה בפרסונה או בפרסונות השונות שאנחנו מאמצים, מסיכה או תחפושת זמנית, שמשמשת ככלי התמודדות בנסיבות ובמצבים השונים. ברגע שהמצב משתנה התחפושת משתנה, בהתאם לצורך. הרעיון של התחפושת מופיע גם במאמר של ג'ואן ריבייר, "נשיות כתחפושת" מ-1925.¹¹ ריבייר, שהייתה מטפלת פרוידיאנית, קשרה את התופעה של התחפושת לדמות נשית מדי - הגזמה בהתנהגות קוקטית ובהתחננות על גבול המיניות - לבעיה אדיפלית לא פתורה, כאשר התחרות עם האב (במיוחד כאשר מקצוע האישה דומה למקצוע האב) גורמת לכך שכל ביטוי מוצלח של "גבריותה" של הבת (קרי, של הצלחתה המקצועית) נראה לה כסירוס האב. כדי לכפר על מעשיה ולמנוע

פעולת תגמול של האב היא "מציעה לו את עצמה" כנשית וקוקטית. אפשר להרחיב רעיון זה לגבי כל התנהגות נשית מתחננת ופתיינית, שמחפשת חיזוקים אצל הגבר, או שמרגיעה את הפחד שלו לאבד הגמוניה בעזרת התחפשות לדמות שמייצגת את הפנטזיות שלו. האם ההתחפשות לאישה פתיינית היא כניעה למבט הגברי? או אולי היא מאפשרת לאישה להעניק לגבר את מאוויו ובמסווה זה לעשות בעצם כרצונה? הנשים של חגית הן נשים חזקות, בטוחות בעצמן, ולעתים בוטות במיניותן (במיוחד ב- Double Trouble וגם בקיר אמן במקום לאמנות). אולי הן משתמשות בכוונה ב"כלי האדון" ובכך מפנות לעברו אצבע משולשת? כאילו אמרו – אתה רוצה אותי, אני מושכת אותך, אבל לא תקבל אותי. אני מתלבשת כך עבורי ולא עבורך ואם כך אוכל גם לתסכל אותך, להראות לך עד כמה אתה רוצה אותי ועד כמה אני לא צריכה אותך – מה טוב. זו בעצם הפנטזיה של האישה עצמה, הפנטזיה של שחל.

חגית שחל, מתוך קיר אמן ב"מקום לאמנות", 2015

חגית שחל, מתוך קיר אמן ב"מקום לאמנות", 2015

לכאורה, לעומת הנשים הפתייניות הללו, ב"גרייס קלי" שחל מציגה דמויות נשיות שונות לחלוטין. הן כבר לא פתייניות ולא מתחננות והן בטוחות בעצמן ובמעמדן. לא בכדי בחרה בשמה של גרייס קלי, שחקנית שייצגה תמיד דמות קלאסית, נאצלת והדורה והפכה בסופו של דבר לנסיכת מונקו. אבל אם במבט ראשון חשבתי שתערוכה זו מהווה מעין "תיקון" לדמויות הנשים הפתייניות, הרי כשמתבוננים היטב מגלים פה ושם את נעלי הסטילטו והלבוש הפתייני, במיוחד בקיר האמן במקום לאמנות, שמוכיח סופית ששחל ממשיכה עם ההיבטים השונים של הנשיות: היא שוב חוזרת אל נעלי הסטילטו ואל דמות האישה הפתיינית, המאוונת והחולמת. בהדפסים משולבים המשפטים: "את נראית כמו מלאך", "אני רוצה נשמה מושלמת", "אני רוצה גוף מושלם", "העור שלך גורם לי לבכות" - מילים הלקוחות מתוך השיר Creep של רדיוהד.

Creep

When you were here before
 Couldn't look you in the eye
 You're just like an angel
 Your skin makes me cry

You float like a feather
 In a beautiful world
 I wish I was special
 You're so fucking special

But I'm a creep, I'm a weirdo
 What the hell am I doing here?
 I don't belong here

I don't care if it hurts
I want to have control
I want a perfect body
I want a perfect soul

I want you to notice
When I'm not around
You're so fucking special
I wish I was special

But I'm a creep, I'm a weirdo
What the hell am I doing here?
I don't belong here

She's running out the door
She's running out
She run, run, run, run
Run

Whatever makes you happy
Whatever you want
You're so fucking special
I wish I was special

But I'm a creep, I'm a weirdo
What the hell am I doing here?
I don't belong here
I don't belong here

הערות

¹ מאמר זה הנו הגרסה המלאה של הטקסט המקוצר שהתפרסם בערב-רב בשם: "הרקע הפראי של חגית שחל" - רות מרקוס על תערוכה של שחל בגלריה משרד בת"א, <http://erev-rav.com/archives/35283>

² אירית לוי (אוצרת), חגית שחל גרייס קלי מרחוב אוליפנט, גלריה משרד בתל אביב, דצמבר 2014-ינואר 2015. התערוכה נסגרת ב-29.1.1 וקיר האמן במקום לאמנות יורד ב-1.1.

³ שם, עמ' 6.

⁴ כמה מדבריה של שחל נכתבו בהצהרת אמן באתר שלה www.hagitshahal.com וכמה נאמרו לי בשיחה בינינו ולכן אין להן מקור כתוב.

⁵ blog.beithair.org/?tag=גיא-מורג-צפלבאיץ

⁶ ניתן לדפדף בספר אמן באתר http://issuu.com/hagita/docs/avigail_book. אפשר להגיע אליו גם של האתר של חגית שחל תחת הכותרת words on: books

⁷ ראה הצהרת אמן

⁸ he.wikipedia.org/wiki/נעלי_עקב

⁹ גל ונטורה, אוריט ברטל ועינת לידר, *מחשבות על נעליים*, תל אביב: הוצאת רסלינג בשיתוף בצלאל, 1914.

¹⁰ ארווינג גופמן, *הצגת האני בחיי היומיום*, תל אביב: הוצאת רשפים-דביר, 1980.

¹¹ Joan Riviere, 'Womanliness as Masquerade', *International Journal of Psychoanalysis*, 10 (1929), pp. 303-313.